

V torek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez posiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta 4 „ — „
za četrt leta 2 „ 20 „
Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta 5 „ — „
za četrt leta 2 „ 60 „
Vredništvo in opravišništvo
je na stolnem trgu (Dom-
platz) hiša št. 184.

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniha:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskuje 1 krat,
5 kr., če se tiska 2 krat,
4 kr., če se tiska 3 krat
veče plemenite se plaču-
jejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačati
kolek (štampelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankirajo.

Št. 11.

V Mariboru 25. aprila 1868.

Tečaj I.

Kaj pa potem?

Drhal, ki je hotla pri zadnjem razsvetljenji v Beču Beustu konje izpreči in sebe vpreči, gotovo misli, da je on ustavo in liberalnost iznašel, in da ima izključivo privilegijo v Evropi nanjo. To je bilo umetno narejeno navdušenje bornirane bečke mase, ki se hoče precej po konjski vpreči brez premisleka, kaj je Beust nekda bil in kaj ga še čaka. Ta iz rok v usta živeča sodruga, kateri se o konkordatu ravno toliko sanja, kakor o koranu, ne vé, da je bil Beust 13 let psevdoustavni minister Saksonske, da še ni bil Schmerling, nego pravi Bach (in sächsischer Taschenformatausgabe), da je dajal liberalce in demokrate po trdnjavah zapirat, posebno trdnjava Königstein bi vedela o tem govoriti, da je dajal na vseučiliščih izobražene ljudi s palicami tepsti in šibati zaradi političkih pregreškov in prestopkov! Da se je toliko časa tam vzdržal, bilo je samo mogoče pri takem „urgemüthlich“ ljudstvu, kakor so Saksonci, ki se na Nemškem v politički potrpežljivosti s Kurhesi skušajo. Samo iz teh premis njegovega poprejšnjega političkega delovanja, v katerem je imel tako malo prilike se s pravo ustavnostjo spoznati, dade se psihologično raztolmačiti, da je na vrat na nos tako pogubno pogodbo z Madjari sklenol. Še oficijozni listi, ki so navajeni gumbe Beustovega fraka v sedma nebesa povzdigovati in vzviševati, so dandenes našega mnenja; stara „Preša“, prvi matador iz „Pressbengelinstituta“, — kakor „Politika“ jako drastično ta nalašč Slovanom v zabavo ustanovljeni zavod imenuje — pravi, da je Avstrija (ktera ??) podobna strašno zverženemu in grbastemu možu, kateri poleg vse naraščene grbe le vendar živeti more. — Nekda je rekel car Miklavž anglijskemu poslancu Seymourju, da je Turčija bolni mož, mi bi pa rekli, da je postala Avstrija vsled dvalizma gobovi mož in da bo treba res evangeljskih čudežev, da se katerikrat te nevarne bolezni reši. — Mi predpostavljamo, da je Beust gotovo pošteno za Avstrijo mislil, kedar je z Deakom pogodbo sklepal; vsled tega moramo logično sklepati, da si je v svoji domišljiji moral predstavljati, da bode Deak na večne čase ključ, s katerim se ura madjarskega ministerstva navija, kakor je bil on 13 let v miru in v božjem strahu premier zoper naročito voljo vseh saksonskih liberalcev. Mož zna sicer jako energične diplomatske note pisati, ali tega le vendar ni vedel, da so Madjari, ki se s slanino, papriko in guljašem hranijo, čisto drugi narod, nego evangeljski pohlevni Saksonci, ki mislijo, da so v raji, kadar je miza polna čaja, redkvice in pa „Butterböhmechen“. Beust ni vedel, da so grofovi Bárkoczy in Anton Szécsen pred 8 leti v pomnoženem „reichsrathu“ s pravim nesebičnim rodoljubjem pot pripravili kancelarju baron M. Vay-u

in so zopet za kulisami izginoli, da se je Vay z veseljem vmeknil grofu Forgáchu, in da je bil Majlath pravi predhodnik Deakov in njegovega ministerstva, da se bo Deak z neizrekljivo radostjo vmeknil Thiszi Kalmanu in ravno tako Thisza — Košutu. Recimo da so delegacije izvrstne Beust-Deakove iznajdbe, zoper kateri izraz bi tudi vsi naj oficijoznejši dunajski težaki protestovali; ali je njim življenje, vprašamo, za večne čase zagotovljeno? Ali ne pravi madjarska ustava, da se vsaka točka ustave po postavnem potu, to je s sodelovanjem parlamenta in krone vred lahko preuredi ali pa popolnoma odpravi? V tem trenutju ni Košut Beustu brez Perczelovih agitacij in ž njimi vred čisto nič nevaren, nego glavna nevarnost preti od madjarske na novo izvrstno v red postavljene kompaktne levice. Njen program je znan: čista personalna unija v osebi vladarja z odpravljenjem delegacij in z vstavljenjem popolnoma nezavisne madjarske armade. Nevarnost od strani Košuta je šala za zdaj, ker se grozi s puntom; ali ogromen vihar se grozi od Thisze Kalmana, ki hoče vse to po oestro postavnem potu doseči, še enkrat rečemo vihar, ki bo enak orkanu v Antilah vse umetno nasajene Beustove plantaže, katere so zdaj v delegacijah komaj prve popke pognale, do zadnje koreninice izruval in razdjal. — Čem bolj se mesecu septembru bližamo, tem bolj postaja temnejše Beustovo obnebje, ker septembra so na Ogrskem nove volitve za zbor. — Informirali smo se sami, kako stvari stojé in rekli so nam moške, ki okoliščine na tanko poznajo, da bode v madjarskih županijah med Donavo in Tiso, v Erdelji in pri vseh nemadjarskih narodnostih sijajno levica zmaga. Perczelova sedanja od vlade naročena agitacija „proforma“ proti Košutu, v istini pa dela za program levice, in dogodki z Asztalosom v Felegyhazi bodo tudi svoje k zmagi pripomogli. Med ostalim bodi rečeno, da se še nismo nikdar tako čudili in ob enem tako homerično smejali, ko je dunajski „Pressbengelinstitut“ v vseh svojih organih donasal sežnje dolge telegrame o Perczelovih govorih, kakor da bi bil Napoleon s prestola, ali naj manj Bismark v severno-nemškem zboru govoril. Prepevali so mu diti-rambe in himne, da hoče on Avstrijo rešiti. — poslušajte Cizlajtanci! — Perczel, ki jasno in natanko brez vsega okolišanja v vseh govorih grmi zoper delegacije in za samostalno madjarsko armado, bo Avstrijo rešil! Ako ni bil pri teh apologijah Perczela to samo dober humor oficijoznih rokodelcev, bila je to največja perfidija za Avstrijo in za dinastijo. —

Če na jesen levica večino v ogrskem zboru dobi, bode na prvi mah delegacije odpravila, in za strogo personalno unijo in za nezavisno madjarsko armado glasovala. Naravno, da se bo potem krona svojega ustavnega prava poslužila in bode zbor razpu-

Listek.

O slovanskem narodnem pesemstvu sploh, posebno pa srbskem.

(Konec).

Neka posebna prikazen v srbskem življenju so hajduki. Nastalo je hajduštvo, kakor poje srbski narod, vsled nasilstva turškega, pred katerim je vedno dosti junakov v samotne gore begalo, da so si življenje oteli, potem pa pri vsaki priložnosti se nad svojimi nasilniki maščevali; zato je bilo dostikrat med hajduki najpoštenejših ljudi, in v početku vlade turške je gotovo med njimi prve gospode bilo, pa kadar se je enkrat človek odločil od ljudi in nobenega doma, nobene lastnine več ni imel, je bilo naravno, da je s časoma začel hudodelnik biti in silo delati ne samo Turkom, ampak tudi tistim, kateri so ga nasproti Turkom ljubili.

Sedaj hajduk ne pomeni veliko manj, kakor ropar. Po leti živé hajduki po hostah in prihajajo k svojim podpornikom, od katerih živeža dobivajo. Po zimi pa se razhajajo k svojim prijateljem, da pri njih prezimijo. Prej se pa še zgovoré, kje in kedar da se hočejo prihodnjo pomlad zopet sniti. Po dnevi tu večidel pospravajo na hlevih in drugih stanih, po noči pa se gosté in pri tej priliki pojó vselej junaške pesmi poleg gosel; drugi pa oblečeni kot prosti ljudje na straži stojé, da jih ne bi Turki zasačili, kateri vedno na nje prežé. Narod jih večidel skriva pred njimi.

Tudi Vuk Stefanovič je naj lepše pesmi od slepcev in bivših hajdukov slišal in zapisal. Med slepci in hajduki so nekateri vredni, da jih omenimo. Tako stari Milija iz Ercegovine, ki se je v svojih prejšnjih letih hrabro

bojeval proti Turkom. Od njega je dobil Vuk naj daljšo pesem, o ženitvi Maksima Crnojevića, ki šteje 1126 versov. Popeval je mnogokrat pred knjezom Milošem. Vedel je pesmi praviti le če jih je pel; za petje se je pa moral še posebej navduševati z žganjem. Ni mu bilo všeč, da je Vuk njegove pesmi zapisaval; naj lepših mu ali ni hotel povedati, ali jih vsaj ni dal zapisati. Drugi je Tešan Podrugovič, nekda hajduk, pozneje pa reven drevar. On je znal več ko sto junaških pesmi. Od njega je Vuk dobil naj starše in naj lepše pesmi.

Tretji je bil Filip Višnjić navadno „Filip sliepac“ imenovan, ker je bil oslepil že v mladih letih od divjih osepnih. On ni samo znal mnogo starih pesmi, on je tudi sam pesmi skladal o junakih svojega časa, ki so se bili izkazali v zadnji vstaji proti Turkom. Enkrat je vprico Stojana Čapića pesem pél o bitvi, v kateri se je bil ta junak izkazal, in je dobil od njega zato belega konja v dar. Imel je svoj voziček, v katerem ga je konjiček okoli po deželi vozil. Povsod so ga radi sprejemali. — Vidi se, da so prav priprosti ljudje razširjevalci prelepih pesmi.

Ako se pri kateri pesmi prša, kedar in kje da je nastala, dá se težko odgovoriti; ker narodu ni mar za taka vprašanja, tedaj od njega v tem obziru ni moč nič izvedeti. Toliko pa je gotovo, da je vsaka junaška pesem precej potem nastala, ko se je to zgodilo, o čemur poje; zakaj le prvokrat, kedar človek kako važno dogodbo čuje, vtisne se mu ona živo v dušo, potem pa vtis zmirom slabejši prihaja; ako tedaj ta dogodba naravnega človeka ni precej od kraja k petji ganila, pozneje ga gotovo ni.

Ravno tako jasno je, da je pesem prvič nastala v tistem kraju, v katerem se je prigodila njena dogodba; zakaj one, ki so dogodbi naj bliže

Ljutomer od germanskega debela odkrušil, prikuha se ves srdit v prvi razred, kjer od še bolj prestrašenega učitelja zahteva, da morajo slovenski otroci popolnoma nemški čitati znati, v drugem razredu zahteva popolno znanje nemške slovnice!!! Pride tudi v tretji razred, kjer uči glavni učitelj g. Postružnik, v svoji struci izvrsten mož, da mu jih je na vsem Štajerskem malo para. Postružnik dobi povelje, da slovenščino sam izpituje, dečki so izvrstno odgovarjali. Na to si daje g. svetovalec pokazati naj slabše učence celega razreda, ktere on sam začne iz nemškega pitati, iz ktereга predmeta mu niso naravno nič kaj po volji odgovarjali. V realki, kjer se je vse po nemški motalo, so pa med vsemi razredi naj slabše znali, tako da se je dotični učitelj sam izrazil, da se ničesar dobrega ne nadj, češ da se iz tega močnika ne bože zanjga dobre peke. Ali kako se realkini učitelj zavzame, ko dobi pohvalnico, g. Postružnik pa grajo, da nemščino zanemarja itd. Fiat applicatio! rečem še enkrat. — 25. maja potem pride dež. namestnik g. Meczéry sam se v tretji razred osvedočiti, kaj je vendar resnice na tem. Ali mož kar ni mogel zapopasti, kje je takrat njegov nadzornik oči in ušesa pustil, kajti on ni mogel napredovanja Postružnikovih učencev prehvaliti. Vidite, taka vam je bila in bo ostala naša birokracija, 5. maja vam isto stvar vso črno, 25. pa vso belo vidi. Vse vikanje za ločenje šole od cerkve vam je sam beški Humbug, mi preveč dobro vemo, kam pes tace molí, namreč: da bi se birokracija v zvezi z bedastim in borniranim filisterstvom naših zakonitih trgov šol polastila, da bi se lažje germaniziralo.

Iz Transsutlanije. — Slovenci se gotovo večkrat ozirate na nas Hrvate, ter s paznim okom spremljate razvijanje naših političnih zadev. Naravno, ker naše stanje je vsled dvalistične osnove celo analogično vašemu v Cissutlaniji. Čujte tedaj, kako je pri nas. Na našem političnem polju se rivate kakor pri vas dve stranki sem ter tje. Narodna in nenarodna. Hrvaška in magjaronska. Sicer si tudi magjaronska prideva epiteton narodna, pa verujte mi, vse drugo je, ali narodna ni. „Pozor“ ji je to že do pičice dokazal. Ona je ravno toliko narodna, kolikor je protivna hrvaška stranka unionistična. In čeravno narodna stranka na glas kaže, da hoče unijo z Magjari, verjemite mi, to vendar ni res. Pravemu hrvaškemu narodnjaku je uborno malo mar za unijo z Magjari. Naj čistejši del hrvaške narodne stranke hrepení po samostalni hrvaški državi, ravno kakor Magjari hrepené po samostalnem magjarskem orsagu. Danas je magjaronska stranka na vrhu. Narodno inteligencijo drži s strahovanjem, prosti narod pa s obatenjem na uzdí, in na tako se jej je pogodilo, da je svoje kandidate za naš zbor iz volilcev izrinola. Ta naš zbor ni pravo glasilo javnega mnenja na hrvaškem, on je kakor na Českem umetno storjen. Kakor pa po vsaki nenaravni stvari rada glava boli, bo tudi po tem zboru magjarone prej ko slej glava zbolela. Hrvaški pregovor pravi: vsaka sila do vremena! Jaoh pa onda magjaronom, kadar zopet narodna stranka na vrh priplava. Vračala jim bo bogme nemilo za nedrago, in sicer po tisti meri, po kateri magjaronska stranka narodnjakom danas jade in nevolje meri. To magjaroni dobro vedo, in zato tako nevsmiljeno divjajo proti vsemu kar je narodnega. Narodnjaci pa pravijo: neka nek, bolje nas bodo v blato tlačili, preje se bomo iz njega izkopali. Bežali so magjaroni že enkrat iz zemlje, pa so se potem pod egido Bachizma zopet povrnoli, če jih bo pa narodni ostrakizmus še enkrat izpodil, potem z Bogom na večne čase! Znamenito je to, da so mnogi, ki so bili l. 1848 naj bolj rudeči Ilirci zdaj naj hušji magjaroni. V toliko je pa vendar le naše stanje usled dvalizma na boljem, da se imamo samo z enim rogoboriti. Popreje smo se morali z dvema. Kadar so iz Pešte na nas udarili, zbežali smo na Dunaj, in kadar so nas na Dunaji vščipnoli, zbežali smo v Pešto, in tako smo se zdaj temu zdaj onemu v naročje vrgli, čeravno smo dobro vedeli, da ne ta ne oni nam ni prijazen in iskren. Z enim očesom smo zmiraj morali na Pešto, z drugim na Dunaj gledati, z eno roko smo se morali magjara, z drugo „švabe“ braniti. Če smo se Dunaju bližali, so nas prijazno v Pešto vabikali in opet narobe. To cincanje sem ter tje je po dvalizmu nehalo. Mi moramo zdaj z obema očesoma na Pešto paziti, z obema rokama se Magjaronu braniti. Če bi kdaj še kakšna zapeljiva sirena na Dunaji nam pomamljive pesmice kakor leta 1848 pela, za take pesmice smo mi oglušili, in naš račun z Dunajem je svršen, za vselej svršen. Cela naša zdajna situacija piči v delovanju regnikolarnih deputacij, naše namreč in magjarske, ki se bodo te dui v medsobne dogovore zastran tega spustile, kakšno stanje ima Hrvaška in Slavonija (o trojedni kraljevini ni govora več) v obsegu ogrske krone zavzeti. Kakor si ljudje po Zagorji na ušesa momurijo, je bojé stvar že do pičice gotova, in regnikolarni deputaciji drugega posla ne boste imele, kakor elaborate podpisati. — Če si bomo znali sami pomagati, nam bo Bog pomagal. — K koncu dve smešne. Magjarsko finančno ministerstvo je poslalo nekim finančnim uradnikom v Zagreb dekrete v latinskem jeziku pisane. Slovanstvo: noli me tangere! To je ena smešica. Druga je pa ta, da je kakor leta 1848 neka manija se pojavila, ki v tem zastoji, da se osebna imena pomagjarjajo. Ta manija je obsedla posebno ogrske nemce in čifute. Tako se je nekdo z imenom Schmidt pomagjaril, in se zdaj imenuje Kovács; in drugi, ki se je popreje zval Gotthard, se pomagjaren zove Bogdan. To niso nobeni burkelci, to je gola resnica, to sem jo bral v službenih novinah. Živili novi magjari Kovács in Bogdán.

Politični razgled.

V državnem zboru je izročil kupčijski minister natančen proračun državnega telegrafijstva za letnini 300.000 gold.; finančni minister predlogo o nekterih premembah gledé davščin pri konkurznih ravnavah, o kovu novega in vničevanju papirnatega drobiža, o premembi davka na žganje in pivo, o pogodbi z ogrsko vlado radi solnega monopola.

Skene poroča v imenu narodno-gospodarskega odbora; promet po železnicaх se ima vrediti po sledečih pravilih: 1. tarifi se imajo znižati in biti kar je mogoče enakomerni; 2. določiti se imajo pristranske davščine in čas

za oddajanje blaga; 3. vpeljati se ima splošna razredba (klasifikacija) blaga. Vlada naj se naprosi, da se v tekoči seji izdela predlog v tem smislu. Zbornica pritrdi.

V diplomatičnih krogih dunajskih si pripovedujejo, da je anglijska kraljica Viktorija v obrambo miru poslala berlinskemu in pariškemu kabinetu prijateljsko pismo, v katerem vso svojo veljavo stavi na to, da se vtolaži sedajna razdraženost. Avstrijski kabinet namerava po ravno tej poti gasiti nemir.

Po teh krogih se je razvedelo neprijetno poročilo o nekih skupnih vajah na morji, kterih se bode vdeleževalo rusko in prusko vojno brodogojstvo. Pruski admiral princ Albert se je že napotil v Kiel, brodogojstvo vzlasti novostorjeno oklepno fregato „Friedrich Karl“ ogledavat. Ruska zbira in ogleduje svoje brodogojstvo pri Kronštatu.

V Pešti se posvetujejo ministri, posebno pozvani izvedenci in državni uradniki o brambovskem in vojnem vprašanju.

V drž. zboru ogrskem se je potrdila postava o razglaševanju novih postav. Gledé narodnosti se je sklenolo, da se bo skrbelo za veljavne prestave v deželnih jezikih; postave se ne bodo več razglaševale po uradnem časniku, ampak v posebnem zakonskem listu.

Vladi in zborovi večini protivni časniki imajo zdaj na Ogrskem neizmerno hude čase; kar se more storiti po zapečarskih porotnikih in po drakoničnem tiskovi postavi, stori se v nadlego in vničevanje opozicijskega tiska.

Kossuth v Prečnji (Fünfkirchen) za poslanca izvoljen volitve ne bo sprejel. Razposlal pa je na zborovo levico pismo, v katerem se bere: „Zapišimo si na svoja bandera: neodvisnost, ljudovlado in ljudsko omiko. Domovina zamore le po ljudovladi biti neodvisna, vljudovlada le po neodvisnosti mogočna, a viša ljudska omika se daje le doseči v neodvisni deželi“. Pismo je neki med levničniki neizmeren hrup napravila in bi znalo imeti nasledek, da se združi in popolno porazume vsa levica v jedno stranko pod imenom „nacionalno-demokratska stranka“.

„Dz. lw.“ piše o politiki poljskih državnih poslancev: Cela dežela prebridko čuti, da se dosedanje polit. pregrehe ne dajo več poravnati; tako daleč je prišlo, da celo liberalni nemški listi zametujejo poljsko delegacijo: Pravična kazen za prevzetje, nevednost in politično breztačnost; pravična kazen, da Gališka ni pridobila nobene politične pravice, potem ko je nase prevzela grehe svojih poslancev in se ni mogla odpovedati politiki, ki ni bila niti narodu niti državi na korist. Nesposobnost poljske delegacije na Dunaji je v vseh poljskih deželah ime galiških državnikov ob vso veljavo in zaupanje spravila.

Diplomatične vesti iz Pariza vsemu mirnemu prerokovanju vkljub trdijo, da se francoska bolj in bolj oborožuje, ter da poljski izselniki mnogo občujejo s tulerijskim dvorom. Tirjanju dotičnega odbora naj se z ogledom na obljubljeni mir znižajo stroški v vojnem in brogarskem budgetu je odgovoril Rouher, da se to ne more zgoditi, in da se francoska orožja ne morajo dati iz rok, dokler se ne razorožijo druge vlade.

Letos je rumunsko opravništvo v Belemgradu prvokrat slovesno obhajalo rojstni dan kujeza Karlua. Kujez Mihail je pustil častitati mu, kakor je to v navadi pri godovnicah drugih vladarjev.

O preganjanju židov na Rumunskem se ne zve nič zanesljivega. Gotovo je le to, da so se v Jassi nameščeni konsuli v sklepu združili, po skupno pozvedati, koliko je na celi reči resnice, koliko ne.

V laški zbornici je nekdo nasvetoval, naj bi se s vsemi silami delalo za to, da bi se v prihodnje ne bojevala ljudstva med seboj. Garibaldi je prišel v Neapel, kjer je bil navdušeno sprejet.

„La Presse“ zopet pripoveduje, da se bo Viktor Emanuel tedaj vladanju odrekel, ko se bo oženil princ Humbert. Napoleon bi bil neki s tem popolnoma zadovoljen.

Razne novice.

Politika piše: Delj časa že tekó med fin. ministerstvom in vojnimi uradnjaki obravnave, ki se sučejo o tem, kako bi se zavoljo premnogih dolgov na davku na Českem dali preskrbeti potrebni vojniki za eksekucijo. Kako daleč te izvršivne priprave segajo, razvidi se iz zaukaza vojnega ministerstva, ki imenovane obravnave tako rekoč dovršuje in se takole glasi: Ker je število izvrševnih vojakov od fin. ministerstva zahtevanih preveliko, da bi ga bilo mogoče iz službe polkov izpolnoti, imajo se na prošnjo c. kr. namestnije jemati izvršivni vojniki izmed odpustnikov (urlauberjev) českih nabornih okrajev jemati, vendar se ima na to paziti, da vojniki ne ostanejo v istem polit. okraju. — Nova „era“ je jela lepo cveteti in sadje donášati!

— Državna vlada se ne vstavlja, da bi ne smeli ogrski polki nositi ogrskih kokard.

— Iz Šostanja se nam piše: Ko bi naš trg imel tak cenzus, kakor Marenberg, gotovo bi ne bil voljen Schmidt. Nevolja zavoljo nepravilnosti volilnega reda je bila vseobšna. Zato se je po dokončani volitvi dvignol vrli župan g. Vošnjak ter naznanil v imenu Šostančanov protest zoper veljavo Schmidtove volitve, kteremu protestu so potem tudi pristopili volilci iz Slov. Gradca.

— Politična pravda proti duhovniku Ogjiču v Zagrebu je prišla do zatožnega spisa: Med tožnimi točkami se bere: Ogjič je napil na blagor ruskega naroda in cara, ker sta k razstavi v Moskvo potujoče avstrijske Slované tako gostoljubno sprejela. Neka druga tožna točka se glasi: Ogjič je nazdravljal Jugoslovanstvu, da se zedini.

— Že 24. febr. je bil zginil tukajšnji klamfarski mojster. Te dni so ga našli v nerabljeni kleti obešenega.

Iz Ljutomerca 21. aprila. Zabava, ktera je bila odredjena na 3. maja, preložena je na neizvesten čas. Kdaj da bode, dalo se bo na znanje 3. maj, časnikih.

Čitalnični odbor.

tržišča in pota, po omikanih se pa kljubu vsem nesrečnim razmeram in dogodbam stanovitno drži starih mest in starih predolgih cest. Zgodovina človeškega napredovanja spričuje ravno nasprotno. Stari običaji, zastarele navade in razvade, zastarele misli se res dolgo dolgo ne umaknejo novi resnici, novim izjdbam; materialna trgovina, velika kupčija, denar, se pa zlasti med izobraženimi narodi hitro hitro znebi starih zavez in poišče si novega, obilnejšega dobička.

Kako velika zguba bi narodno gospodarstvo avstrijsko zadelo, ko bi princ Rudolfovo železnico čez Potabel po tuji zemlji sezidali, očitno kaže tudi neka okrožnica, ki jo je beneški prefekt Torelli 4. julija 1867 poslal vsem prefektom beneških okrogov. „Gazzetta di Venezia“ jo je (9. jul. 1867 Nr. 183) priobčila. Sprva razlaga velike koristi, ki jih je železnica čez Brenner Benetkam priklonila. O princ Rudolfovi železnici pa pravi:

Neobhodno potrebno je mesto, v katerem se kaka železnica izteka, ki kupčijo polajšuje in pospešuje; če ne si kupčija poišče drugih, če tudi nekoliko daljših pot. Naša država (Italija) zna sedaj oživiti nekdanjo našo kupčijo ob jadranskem morji; če zamudi sedanjost priliko, se bodo naši nasprotniki (Avstrijanci — Teržanci) polastili vseh koristi rečene trgovine.

To je jasno kot pruno nebo. Brenner je sedaj nam (Benečanom) odprl pot v obrtniške dežele: v vzhodno Švajco, ktere kupčija z orijentom ali ushodnimi deželami se ceni na milijone; njena vlada je dosti pred kot Italija sklenola z Japonci kupčijsko pogodbo. Dalje nam je sedaj odprta južna Nemčija, veliko obrtniško središče. Premet po njenih železnicah to spričuje, kajti njih lastni izdelki znašajo $\frac{2}{3}$ vsega prevoženega blaga; v Italiji pa lastni pridelki in izdelki znašajo le $\frac{1}{3}$ prevoženega blaga; razum tega naše (italijanske) železnice počez ne prinašajo še pol toliko dobička, kakor nemške. To jasno kaže, koliko bi se vožnja po brenerski železnici pomnožila, če kupčijo na našo stran zvalimo.

Naši kupčiji jako velika nevarnost proti, če bomo še dalje dremali. Ne zanašajmo se preveč na kratko cesto, ki nas sedaj veže z omenjenimi deželami. Ravno to nemarnost, to veliko pomoto je treba razjasniti. Čez Brenner ni jedina pot, ki pelje do središča Nemčije, ampak tje peljejo še druga pota, in ravno ta druga pota se bodo odprla. Trst, zastran tega vse hvale vreden, se na vse kriplice poganja, in to po pravici, da bi princ Rudolfova železnica kmalo narejena bila. Od Linca do Beljaka je ona vstric z Brenersko; le poteza od Beljaka do Gorice še ni določena. Pa Trst s to še ni zadovoljen, ampak poganja se še za drugo cesto od Beljaka do Brik-sena, po kateri bi iz brenerske železnice naravnost k sebi dobiček vabil.

Enako srčne, da ne rečem drzne načrte so že izpeljali. Treba je le časa in Benečani morajo ta čas dobro porabiti. —

Italija bi znala sebi na dobro obrniti te tri ali štiri leta, v katerih bi še le princ Rudolfova železnica od Beljaka do Trsta sezidana bila; ona bi znala švicarsko-nemško kupčijo k svojim železnicam privabiti, svojim lukam ob jadranskem morji nakloniti. Če sedaj tega ne zmaga, jej bodo nasprotniki (Teržanci in Avstrijanci) ves dobiček vzeli.

Potom Torelli se navaja neko razpravo, v kateri je tržaški odbor za železnice 15. maja 1867 povdarjal veliko važnost princ Rudolfove železnice za avstrijsko državo in posebno za Tržaško luku. Tako Italijan Forelli. „Pred malo dnevi je znani grof Bembo v taisti „Gazzetti di Venezia“ enako pisal (Dalje prih.)

Dopisi.

Iz Peterburga. (Dalje.) Železnice, ki še niso odprte, ampak ki se še delajo, so sledeče:

Iz Vitebskega v Orel, ki bo merila 485 vrst. To železnico dela 30,000 delavcev. Dodelana bo do prihodnje jeseni. Važna bo ta linija v vojaškem obziru. O važnosti njeni za vojsko sem že nekaj omenil, kar pa kupčijo zadeva, je dosti, da omenim, da bo peljala iz naj rodovitnejših žitnih krajev do baltiskega morja. Še važnejša bode, kadar bo stegnjena celo do Volge, kar se bo morebiti kmalu zgodilo. Bolj natanjko o tem kasneje.

Do jeseni bo zgotovljena tudi tista iz Kijeva v Kursk. V borzniškem okraji je že popolnoma dodelana. Merila bo 410 vrst. Na to se naslanja ona iz Kijeva čez Brdičev in Starokonstantinov do gališke meje, ki ima tudi že dodelana biti, samo v slabih rokah je. Obé ti železnici ste važni za vojsko in kupčijo. Za vojsko posebno zbog tega, da bode ona iz Kurska v Kijev, južno in severno Rusijo vezala, ta iz Kijeva do gališke meje (v Volščik ne v Brode) pa zato, ker si bodo po njej trdnjava starokonstantinovska in kijevski arsenal roko podajali. Kijev bo postal strateško važen. Sicer pa ima pričakovati mnogo od tega, da je tu naj večja božja pot celega Ruskega; Kijevu pravijo „ruski Jeruzalem“; že zdaj se število ruskih romarjev množi in mnogo Velikorusov se sem naseljuje.

Linija iz Balte v Harkov, dolga 585 vrst, je od Balte do Olviopola že odprta, do Jelizavetgrada do malega zgotovljena, in bi vtegnila celo do Kremenčuga letos dodelana biti. Gledé vojske bo ta železnica skoraj ravno to, kar bo ona iz Kurska v Kijev; v kupčijem obziru bo posebno za žito imenitna.

Iz Balte v Kijev bi bila lahko že pretečeno leto svršena, pa ni gotovo, če bo letos. Dela jo tuje društvo, čigar skrivna naloga je menda ta, svršenje te železnice, ki bi bila tako važna za Rusijo, ako bi rat s Turko vnel se, odlašati, kar se da; drugač se njegovo ravnanje ne dá več soditi. Naša vlada se je s tem društvom hudo spekla; in če bi tisti, ki so krivi, da je tujim podvzetnikom v roke prišlo, grajanja, še kaj sramovali se, bogme, teh zapadnjakov bi se morali sramovati. Domači podvzetniki bi bili že dvakrat to delo dodelali in veliko ceneje. Ponužalo se je mnogo domačih podvzetnikov, pa jih vlada po nobeni ceni ni hotela. (D. d.)

Iz Dunaja. 22. aprila. Iz Skenejevega poročila o davku na premoženje smo povzeli sledeče točke: Dežele zastopane v državnem zboru nimajo nikakoršne dolžnosti prejemati avstrijski primanjkljaj (deficit). Za go-

tovo se sme sumiti, da je primanjkljaj večji, kakor ga navajajo razlogi denarstvenih postav, da toraj nove denarstvene postavne ne bodo kos pripraviti ravnopeze v državno gospodarstvo.

Postavina osnova o premoženju na davek ne namerava drugzega, kakor siloma povišati že obstoječe davke. Z ozirom na stanje države, na višočino sedajnih davščin in na žrtve, katerih bo v kratkem potreba, da se v red spravi denarstvo, nikakor ni svetovati, da bi se na ta način pomnožila dačna bremena. Iz teh vzrokov sledi nasvet: Vladina osnova postav o pobiranju davka od premoženja naj se zavre. Iz dokazil naj posnamemo najvažnejša: Davek na premoženje je zaradi grabljlivega svojega značaja kot minljiva, izjemna naredba le tedaj opravičen, če se imajo z njim državne denarne rane korenito in za vselej odpraviti. Koliko znaša redni primanjkljaj; ali je denarstveni predlog po tem, da bi se z njimi zmanjkal stanovitno pobotal? Primanjkljaj po gotovo znašal 72 milj. gold. Razvidno je, da denarstveni predlogi niso pripravni spraviti ravnopezo med stroške in dohodke, da toraj ta pot za naše zadeve ni na mestu, ker bi ostala brez uspeha. Vladina kakor dolžnost zbornice, je za zdaj obdačenih ne prenapeti, da bo o svojem času kje jemati, s komur bi se denarstvo stalno vredilo. Ne da se tajiti, da bi si zamogla država viših dohodkov priskrbeti, ko bi davke in sicer zemljiščino, dohodnino in pridobnino razmerno vredila. Kakor pa se zdaj pobirajo davki, je njih breme pretežče. V državi tako malo dogotovljeni, kakor je naša, v kateri so vladajoče doktrine ali tukajšno državno polovico hudo oškodovale, ali pa upornost raznih strank vzbudile in okrepile, ne more ljudi pomiriti povišanje davka, ki bi ljudstvo enostransko zadeval. To bi ravno nasprotno le nezlogo širilo, upornost množilo ter vladi velik kos one podpore odvzelo, brez ktere se ne more krepiti parlamentarno vladanje.

V Belem gradu. 17. aprila. X. *) Zdi se nam, kakor da Turki ne mislijo mirovati in da se resnično pripravljajo za boj. Na Srbijo so že popred pazili, vendar ne toliko; ali zdaj od dne do dne čujemo kako novost, ktera zamore samo novo nezaupanje vzbuditi v srbskem žiteljstvu.

Tako čujemo od bolgarske strani: V Nižu je skupljeno 5000 vojniki — redilov (rezerva) in bašibozukov (nerednih); ti so vmeščeni po kasamah in po krémah. Pričakuje se jih še več iz Sofije (Sredec), Leskovca in Prokupa, kjer se zdaj ravno popisujejo redilci in bašibozuki.

Turki obkope kopaje se bahajo krščanom, da mislijo na Srbe udariti in se tu obogatiti od plena; vendar jim to ne bo šlo tako lahko, kakor si mislijo.

Ravno tako kopljejo Turki nove obkope blizu sela Alove na Vidinski cesti, ne daleč od srbske meje; druge so že pobilježili.

V Niž je prišlo 10 viših častnikov, ki so ogledavši trdnjavo in okolico odpotovali v Bosno; prišlo je tudi tje 5 velikih topov in 5 voz topovske potreščine (praha, krogel), a zmiraj več se še pošilja enacega blaga iz Ruščaka. Na Balkanu sekajo drva, ktera pošiljajo v Vidin in nektera mesta, zopet v druga mesta kakor v Rakovico na srbski meji se pošiljajo posade.

V Vidnu se Turki ravno tako pripravljajo na boj. Došlo je tje 200 topov, med temi trije, ki se od zadej polnijo. V Avstriji je kupljeno za topove mnogo konj; čistijo se obkopi okoli trdnjave; pričakuje se še več vojniki in Omer paša sam, ki bo ogledaval vojsko in vojni material, kateri dohaja iz Ruščuka.

Od bosanske meje zopet čujemo: Po Bosni in Hercegovini se Turki k nečemu skrivaj pripravljajo. V Sarajevu so iznesli na solnce puške, kar so jih oteli prošla leta od Krščanov; tu jih čistijo in podmazujejo. Iz Višegrada so prinesli v Senico do 100 lopat, krampov, rovnice in motik, in čuje se, da se bo še 500 torjorjev tega orodja prineslo iz Sarajeva za Novovaroš, Sjenico in novi Pazar.

Vse te vesti nam niso porok mira, in celo za to vstvarjene duhove še bolj vznemiriti. Gotovo Srbija tem vojnim pripravam ni dala povoda, ker je ona v normalnem stanju in nikjer nikogar ne vznemiruje. Zelo se pa nam zdi, da Turki teško čakajo trenutka, ko bi mogli na Šumadijo vdariti. Bomo videli, kaj se bo iz vsega tega spletlo.

Druga novost je ta, da bodo tukajšni Srbi in Čehi napravili 16. maja „besedo“ na korist narodnemu gledišču v Pragi.

Naša vlada bo dala odpreti džamijo (mošejo) v Belemgradu za bosanske moslime (ki so Srbi, dasiravno poturčeni), kateri dohajajo s trgovino v srbsko prestolico, pa jim bo plačevala tudi hodža (duhovnika v Islamu). To je znamenje, da želi srbska vlada ostati s svojimi sosedi v miru in da spoštuje vero in zakone vsake sekte.

Izpod Učke. S—n. Kedar je človek jako len ali zaspan, ne briga se za vsako muho, ki po obrazu šetati izvoli, ali, ako mu zaide v nos ali uho, tada gotovo se predrami in zapodi jo. Vidite, taka je pri nas v Istri, narod spi, njegovi voditelji pa dremlejo. Marsikaka talijanska muha se je že širokoustila po naši grobljasti deželi, vendar nikdo se ni zmenil za njo. G. Viduličeva pa je vendar v uho zašla in preveč disacordno zabrenčala. Tu in tam brišejo si že narodnjaki zaspane oči, opazili so, da se z dremanjem ne dojde k blagostanji. V veliko radost pozvemo, da se je že odposlalo nekaj molbenic do državnega zbora, ktere nasproti Viduličevemu predlogu prosijo za gimnazije slavjansko-talijanske v Istri. Se vé da njihovo število je še malo, ali upajmo, z malega raste veliko. Vsaki začetek je težek, ali celina je že preorana; zato narodnjaci, krepko in pogumno na noge! Bog in sreca junaka pomoreta nam zmago v pravičnih in poštenih naših tritjavah! Posebno opomniti moramo one znane narodnjake, ki govore, da nam to ne bo nič koristilo, in zato se ne ganejo iz svojega bezposlenega spanja! Ali bomo vslisani, ali ne, kdo zna? a zato ni potreba še srca v pete poslati, upajmo! Kdor nič ne upa, poslovil se je že s življenjem; trkajmo in opet trkajmo, enkrat se nam bo odprlo! Premda tudi vslisani ne bomo, saj objavimo svoje želje, saj pokažimo, da še živimo! Ako molčimo, ptujec bo mislil da se pri nas med in mleko cedi, ko se nam v djanju kaj grenke sline cedé za stvari, katerih so se drugod že preobjedli. Pa tudi pomislimo, da se ni z zemljo vred vrtimo, enkrat smo zgoraj, drugipot spodaj. Ako smo zdaj

*) Izvolite nam naznaniti svojo natančno adresu.

stila in nove volitve razpisala. V kolikor nam je trdokornost in trdovratnost Madjarov iz ranjkih Šmerlingovih časov znana, bode se potem levica pomnožena v zbor vrnila. Krona bo spet drugič zbor razpustila, se vé z istim vspehom; tudi tretjič je še mogoče, ali četrtič zbor razpuščati, bi bilo že precej nevarno. Sam Karol I. na Angležkem je parlament 11krat razpustil; posledica tega je z debelimi črkami v povestnici 1649. leta vpisana. Razpust zbora in izpis novih volitev se pa ne naredi v enem meseci, nego to li trpelo nekoliko let. — Kaj pa potem? Tù pride dilema. Kdaj se bo skupni budget votiral? Ako ga naša cizlajtanska delegacija, postane ona spet drugi, poboljšani in pomnoženi iztis Šmerlingovega širjega „Reichsrata“ in Ogr bi bili kontumacirani. Ako pa tudi cizlajtanska delegacija ta čas preneha, imamo za naj važnejše državne posle kakor: budget za armada, za zunanjo politiko in za skupne finance čisti absolutizem v naj lepšem pomladanjskem cvetju. — Dunajski oficiozni mlatiči Slovanom in posebno Čehom na srce govoré, da naj za božjo voljo opozicijo pusté, kajti sicer gotovo absolutizem nastane. Vprašamo mi, ali bomo pri tacih okoliščinah mi Slovani absolutizma krivi, ali tisti možje, kateri so Ciz- in Translajtano iznajdi? kaj? Če se dalje ozremo na posledice, ako na Ogrskem prihodnjega septembra levica zmaga, bode krona nazadnje sklep — dozdej še samo program — večine zbora potrdila, potem je za večne čase po obliki in v djanji zapečaten „finis Austriae“. Ako bi se pa po vsej ceni branila to storiti in kaj tacega nikdar potrditi, nastane osodopolno vprašanje, kaj pa potem? Ako bi po drugem ali tretjem razpustu zbora Madjari po stari navadi plačo davkov vstavili in še kaj družega 48. in 49. letu podobnega začeli, vprašamo, kaj pa potem? Ali računa Beč morebiti spet na Hrvate? Mi poznamo natanko mnenja in mišljenja hrvaških strank in za gotovo vemo, da je národna ali tako imenovana „Pozorova“ stranka za trdno sklenila nikdar več z Bečem v noben pogovor in v nikakvo pogajanje se spuščati, nego z vsemi silami težnje ogrske skrajne levice podpirati, da se čisto in popolnoma dežele tako imenovane ogrske krone „quoad formam et quoad rem“ od Beča ocepijo. Da hrvaški Madjaroni starega in novega datuma ne bodo za Bečem britkih solz pretakali, razumeva se samo ob sebi. Hrovaški narodnjaki popolnoma logično računajo, da bode veliko lože proti enemu samemu sovražniku se boriti, namreč proti Pešti, nego proti dvema, kakor je bilo do zdaj, in to še proti tako perfidnemu, kakor je bil vedno Beč nasproti Hrvatom. — Mi pa še enkrat vprašamo, ako se bodo dogodki tako razvijali, kakor smo jih tû naznačili, kar ni le samo verjetno, nego skoraj gotovo, in vprašamo posebno Dunajsko Beustovo gardo: kaj pa potem?

Narodno gospodarstvo.

Ali bo žla princ Rudolfova železnica po slovenski zemlji ali po laški?

(Dalje.)

Veliko dobička nam obeta rečena železnica; še več ga nam bo pa dajala, ko bo narejena Podravska ali koroško-tirolska med Beljakom in Brikšenom. Nепretirgana bo potem zveza čez Brenerev prelaz po avstrijskem svetu z jadranskim morjem — s Trstom — severno Tirolsko in s svetom ob bodemskem jezeru, Švajco in celo južno Nemčijo.

bili, gotovo je tudi naj bolj zanimala, ter se jim naj bolj živo v dušo vtisnila, tako da je mogla koga napotiti, da je zapel pesem o njej. Naravno je dalje tudi, da je taka pesem izprva skoz in skoz historično-resnična; to nam potrjujejo srbske narodne pesni naj novjsega časa, ki so historične pripovedke dotičnih dogodbe. Pa potem, ko se dalje in dalje razširjajo v ustih naroda, oddaljujejo se čem dalje tem več od izvirne resnice, tako da se dajo le še glavne črte dogodbe spoznati.

Kar se tiče velikosti posameznih pesmi, gotovo je, da so bile od začetka, prvič izmišljene jako obširne; zakaj priprosti človek pripoveduje vse, kar je videl, slišal, in čutil; ne loči bistvenih reči od nebstvenih, pač v tej reči otroku podoben, ki vse kar misli, tudi izreče; ne govorenje, ampak molčanje stane naravnega človeka truda. — Imamo še prav dolgih pesmi, ki obsegajo po 600 do 800 versov, naj dalja pa ima 1126 versov. Da si tako dolgih pesmi naraven človek zapomni, pomaga mu razum dobrega spomina tudi to, da so mu predmeti že večidel znani in da se rabijo za iste misli, večidel isti izrazi in versi.

Najstarejše pesmi so gotovo tiste, ki se pojó o junaški dobi Dušana silnega, tedaj v 14. stoletje nazaj segajo. Po smrti slavnega Dušana so nastale homatije na Srbskem, ker namestniki, ktere je bil Dušan z veliko oblastjo posameznim deželam na čelo postavil, niso hoteli podložni biti mladenemu nasledniku Uroša, ampak so svoje dežele vladali po svoji volji. O teh velikaših in njihovih vrstnikih poje mnogo pesmi. Eden teh namestnikov, kralj Vukašin imenovan, je ubil pozneje enkrat mladega cara s svojo lastno roko. On sam pa je padel 3 leta pozneje v boji proti Turkom. Med njegovimi sinovi je bil Marko, Kraljević imenovan, naj imenitnejši. Ta junak živi v ti-

Še bolj važna za nas je pa poteza čez Predel, ker princ Rudolfova železnica do zlate Prage izdelana bo s severnimi črtami čez Draždane, Berlin, Stettin, Hamburg in Bremen vezala tudi baltiško in severno ali nemško morje z jadranskim-sredozemskim morjem. Princ Rudolfova železnica bo potem prava srčna žila velikanskemu premetu med srednjo Evropo pa vzhodno in južno Azijo; ker gotovo se bo suezski prekop konec prihodnjega leta odperl velikim ladijam. Od otoka Ceylona tik prednje Indije se bo pot po morji prek suezskega preliva v primeri k sedanji okoli Afrike do Trsta za 10,260 milj skrajšala in le 5220 milj merila; od ravno tam bo v laško mesto Genova 5440, v francozki Marseille pa 5490 zemljepisnih milj.

S suezskim prekopom se bodo za Trst začeli zlati časi; pa čeravno ne zlati, vsaj sreberni bodo nastopili; seveda bodo morali Tržačani in njimi vsi Avstrijanci poiskati vse koristi primorske lege Tržaškega mesta. Italijanske Benetke so sicer za malo mornarskih milj bliže Aleksandriji, kot je naš Trst; vendar bi ta razloček ne dajal nikake prednosti Benetkom, ko bi jim ne bila železnica čez Brenerev prelaz odprla poti v srednjo Evropo. Zato je nam treba skrbeti, da zamujeno prihitimo, staro trgovino napravimo samostojne prince Rudolfove železnice (čez Predel) obdržimo in pomnožimo, in po novih morskih in kopnih potih si nove pridobimo. To se bo pa le zgodilo, če napravijo prince Rudolfovo železnico od Trsta po soški dolini čez Predel. Le potem se bomo z uspehom pogajali z Benetkami za kupčijsko spredstvo, kar se razvidi iz sledečega kazala:

	Od Trsta			Od Benetek			Od Genove		
	čez Predel	čez Potabel	čez Brenner	čez Predel po juž. žel. do Gorice	čez Potabel	čez Brenner	čez Predel	čez Potabel	čez Brenner
v milje									
Beljak . .	23	28.9	—	40	34.8	—	96	90.8	—
Line . . .	75.9	81.2	122	92.9	87.7	95.5	150.5	143.7	122.5
Prago . .	104.2	109.5	164	121.2	116	137.5	178.8	172	164.5
Hamburg .	193.2	198.5	225	210.2	205	198.9	267.8	261	225.9
Amsterdam	217.5	222.3	221.3	234.5	228	196.1	291.6	284.8	222.8

Navedena števila se sama tolmačijo, treba jih je le jedno drugemu primerjati; hitro se pokaže, da je Trst po Rudolfovi železnici čez Predel izpeljani skoraj vsem naštetim krajem — tedaj tudi dotičnim deželam — najbližnje mesto tik sredozemskega (jadranskega) morja. Če se nam rečena železnica sezida, ne bomo več milo gledali, kakor zadnjič, ko je prva z vzhodno indijsko pavolo naložena ladja iz Port Saida ob suezskem prekopu v Benetke prišla, in je njene neštivilne butare hlapec čez Brenerev prelaz odpeljal. Potem našim (terzaškim) kupecem ne bo treba več pavole in južnega sadja po pravi tominski bližnici iz Trsta čez Brenerev prelaz pošiljati, kot ga sedanje leto pošiljajo. Nevarna kupčija! Koliko dobička je našemu mestu ušlo, ko so zadnje mesce na sto in sto centov bavarskega lesa ali braziličke, olja in žvepla po morji pripeljali v Benetke in od tam čez Brenerev dalje posljali. Po večem je vse to šlo popred skoz Tržaške roke. Neštivilne butare konopelj so zadnje tedne iz Ankone, Ravene, Bologne in Ferare čez Brenerev odpeljali. In vendar se nisem omenil, koliko blaga: železnine in tkanine, maslin, vinskega cvetu ali žganja in cukra je Italija zase in za tujo kupčijo po Brenerski železnici dobila iz Švajce in Nemčije.

Na vse kriplje se je treba napenjati, da staro trgovino ohranimo in si še nova pota odpremo. Še celo tujci — nam sovražni Lahi — to očitno priznajo. Tako neki dopisnik, ki v Milanski „Perseveranzi“ (1. t.m.) o Predelski in Potabelski potezi govori, med drugim pravi: „Trst ima prav, da se na vso moč izključljivo poganja le za svoj dobiček. Benečanje prav nič zase ne stori; zdi se mi, da jih stara osoda tlačí. Kdo ima, kaj mislite, naj več dobička od železnice čez Brenerev? Morebiti Benetke? Nikakor ne; Trst. Mislite, da si bodo Benetke po odporu suezskega prekopa opomogle? Ne Benetke, ampak Trst. Tudi sedaj kot ob času avstrijske oblasti, plavajo vse velike ladje v Trst, od koder trabakelni in druge majhine ladje v Benetke prinašajo nekaj drobnine.

Te besede po večem res še veljajo, vendar bi se Trst in avstrijska vlada jako ogoljufala, ko bi zadovoljna s sedanostjo Italijanom prepuščala železnico čez Potabelsko sedlo. Jako se slepijo tisti, ki sebe in druge tolažijo s tem, da le po neomikanih, — sirovih deželah trgovina hitro zapuša svoja

soč in tisoč pesmih in pravljicah srbskega naroda, v katerih se slavi njegova moč, pogumnost in drzovitost.

Zgodovina pa le malo o njem vé povedati.

Po smrti Vukašinovi so njegovi sinovi bili pregnani iz očetove dedšine od svojih lastnih rojakov; zato so prestopili v službo turškega cara, od kterelega je Marko lep kos dežele dobil in ga zato moral v vojskah spremljati. Pa da je v sreču še vedno prijatelj Srhom ostal, je gotovo; zakaj v krvavi bitvi Rovinjski je kričal proti Vlahom. O Bog, pomagaj krščanom, in naj jaz padem prvi v boji. Res je tudi ta dan bil ubit. Po mislih srbskega naroda pa je še več stoletij dalje živel in še zdaj živi, pa skrit v hostah, prestrašen po iznajdbi strelnega praha, s katerim lahko vsak otrok naj močnejšega junaka pogubi. Zato ga vpletajo v različne pesmi, v katerih po zgodovinski resnici ne bi mogel imeti mesta.

V sredi 15. stoletja je propala srbska svoboda. Ta žalostna dogodka je nekim prelepim pesmam predmet. Odsihmal pa potilmejo za dolga časa velike bitve proti nevernikom in nastane neka nova vrsta junaštva, namreč hajduštvo. Mnogo hajdukov, med kterimi je, kakor je bilo prej omenjeno, mnogokrat najpoštenjših Srhom bilo, se opeva v junaških pesmih, ki so iz 17. in 18. stoletja. Ko so se Srbi v začetku našega stoletja za „krst častni“ in svobodu zlatno“ vzdignoli proti Turkom, rodila se je zopet obilna množica junaških pesmi, ki niso manj krasne od starejših; kar priča, da pevska žila Srhom še ni usahmola, in da junaški duh še ni zginal iz njihovih gor.

tako globoko, da še clo na srednje višine pogledati ne smemo; napočila bo tudi za nas zarija, tada bomo kazali na žulje, ktere smo vstrpeti morali, za ktere smo prosili olajšanja, a vslišani nismo bili — tedaj nam bo bržeja in milejša sreča. Ni res, da ravno mi ostati moramo zmiraj trpini, tudi pritiskanja k zidu bo enkrat konec! Ni res, da ravno Slovan mora zmiraj breme nositi, a pri dobičku s sapo se zadovoljiti! Posebno nam Istrijanom to treba pomisliti, ker vsakemu znan je Garibaldov govor, v katerem kaže, da talijanskemu vencu manjkajo še tri rožice, med njimi tudi Istra. Ako se ne oglasimo proti nameram potolijančenja, kdo bo znal, da v Istri biva kateri Slovan? — Mar nam ne preti osoda polabskih Slovanov, in v najnovejši dobi osoda beneskih Slovencev? — Zato pozor — In ti „pulcherrima filiarum Istriae“, Liburnija, krona Primorja, ti sloviš za čisto narodno brez peg, imaš poštenega okrajnega predstojnika, imaš lepo vredjeno čitalnico, imaš posve narodne svečenike, kaže, da si dostojna glasa, o sebi naj se čuje!!

Politični razgled.

Zavoljo vesele dogodbe v cesarski rodovini, drž. zbor 22. t. m. ni zboroval.

V pododboru za pretresovanje vladinih denarstvenih predlogov, se ni sprejel Skenejev nasvet, ampak se je sklenolo natančno posvetovanje. Dr. Brestel je izrekel v njem, da sedajno ministerstvo nikakor ne bode napovedalo državne krize, ker se take nepravice noče krivega storiti, tudi k posojilu ne more pritrčiti, da ne bi se kedaj rekalo: Avstrija je še dolgove delala, ko je bila že na kantu. Ko bi pa večina poslancev menila, da se da po kridi pomagati avstrijskemu denarstvu, potem bo ta večina pač med seboj našla može, ki jej bodo vstrezali iz vladinih klop (kot ministri). — Ni še dolgo let, ko je bil tedajni minister Plener odkrito izrekel, da je nemogoče nakladati nove davke. Zbornica mu je veselo ploskala; zdaj pa se vendar nahajajo može, trdeči, da država z davki ni še tako preobložena, da bi ne mogla v sili še nekaj več plačevati. Med temi sta bila tudi Schindler in Kuranda, beremo da tudi Kaiserfeld.

Raznesli so se bili glasovi, kakor da bi nameravalo ministerstvo državni zbor domu poslati, ko bi ne hotel potrditi njenih predlogov; ali verih ni našel; kje bi tudi dobilo sedajno ministerstvo poslužnejšo zborovo večino?

Politiki se piše iz Dunaja: v dobro podučenih krogih si pripovedujejo, da se je ministerstvu iz Pešte naznanilo, naj ne žuga, da ga je volja razpustiti državni zbor: kajti v tem bi se prelitevalo vladarjevim sklepom, in ministerstvo nima obetati, o čemur še krona ni govoriti izvolila.

Skupni vojni minister, vnet zagovornik armadne jednote, se hoče neki časti opovedati. — Nova oprava ogrskih polkov se je vstavila. — Baron Meysenberg iz ministerstva zunanjih zadev pojde v Rim. „Volksfreund“ iz tega sklepa, da Beusta ni zamenjavati s cislajtanskim ministerstvom. Bolj vrjetno je, da se hoče Beust s klerikalno stranko pogajati, da se ohrani v svoji časti.

Iz Ogrskega se poroča, da bi bilo mogoče, da zadobi pri prihodnjih volitvah levica večino. Da bi se moglo ministerstvo tudi pri taki večini v službi držati, hoče že zdaj predložiti zbornicam proračun prihodnjega leta, ki bo brž ko ne, tudi potrjen.

Ali vojska ali mir? o tem neprenehoma besedujejo časniki; vendar ni nič povedati, kar bi pripuščalo definitivno razsodbo.

Na Italijanskem raste nezadovoljnost zaradi novih davkov, in bati se je po večih mestih enacega nemira, kakoršen je bil v Bolonji. Florentinska vlada je neki zavohala potajno zaroto, ktera ima v kratkem na dan stopiti. Zarotniki se hočejo sedajne vlade na vsaki način polastiti in potem republiko razglasiti.

V severno-nemškem zboru se je prejel Bismark-ovim ugovorom vkljub dostavek k postavi o zvezinih dolgovih, po katerem bi bili uradniki odgovorni za oskrbovanje zaveznih dolgov. Bismarek je celo postavbo nazaj vzel in ostal minister.

Ruski car je poklonil razen drugih gen.-lieut. Nikolaju Pavloviču veliki križ belega orlovega reda in vojnemu ministru Dimitriju Miljatinu veliki križ vladimirovega reda. Oba sta prijatelja Slovanstva in pospešitelja narodnega napredka v Rusiji.

V angleški nižji zbornici ni obveljal nasvet, naj se odpravi smrtna kazen. Proti nasvetu je glasoval celó Stuart Mill.

Razne novice.

Iz Ljubljane. (Iz seje deželnega odbora Kranjskega 17. dne t. m.) naznanimo s tem-le važnejše razprave. — Gosp. Fid. Terpinec, deželnega glavarja namestnik, je Njih Veličanstvo za zdravja voljo prosil izpusta iz tega opravilstva; c. k. vlada naznanja deželnemu odboru, da je Nj. Veličanstvo v to dovolilo. — Soseska v Ostrožnem brdu prosi, naj bi stroški za napravo mostu čez Reko v Ostrožnem brdu, ki so cenjeni na blizo 1400 gld., se plačali iz deželnega zaklada. Odbor ni mogel v to dovoliti, ker po sklepu deželnega zbora se mora iz dež. zaklada le na pomoč priti cestam in takim stavbam, ktere spadajo v tako imenovane skupne ali „kantonske“ ceste in so posebno važne in drage; ta most pa je le stavba, ki sosesko veže s sosesko. — Županiji Dolenje vasi se od nekterih sosesčanov delajo zapreke zaradi posipanja soseskine poti od Rakitnice do kočevske kantonske ceste. Da deželni odbor more pravično soditi o tej stvari, bila je c. kr. okrajna gosposka v Kočevji naprosena, naj mu to reč razjasni. — Nekoliko krčmarjev v Bistrici na Notranjskem je odboru pritožbo podalo zoper sklep občine, po katerem se je 20 odstotkov priklade naložilo na vžitino. Ker je bila ta priklada v občinskem odboru postavno sklenjena, deželni odbor pa spoštuje avtonomijo in pravice občin, zavrgel je omenjeno pritožbo. Ravno tako je zavrgel tudi pritožbo nekterih sosesčanov zoper račun trga ribniškega, ker deželni odbor nima nikakoršne podlage, da bi pritrčil toživcem. — C. kr. okrajna

gosposka v Kočevji je imela navado, da je bolnike iz Kočevskega na vozovih dala v ljubljansko bolnišnico peljati, a to vožnino je potem vtaknila med stroške za potir (šub), ki od 1861. do 1868. leta znašajo okoli 500 gold. Ker ta vožnja nikakor ni potir in se bolniki nikjer na stroške deželnega zaklada ne smejo v bolnišnice voziti ali iz bolnišnic odpeljati, zahteva deželni odbor povračilo teh stroškov. — Gosp. kaplan pl. Premerstein prosi, naj se mu podeli kanonikat ljubljanski, ki sta ga gg. Flächenfeld in Tolvič ustanovila za duhovne plemenitega stanú in ktereга oddaja deželni zastop; prošnja ta se je izročila gospodu knezoškofu v presojo. — Šolska Schellenburgova ustanova je bila podeljena učencu Texterju v 1. gimnazijalnemu razredu; ob enem pa je deželni odbor c. k. vladí željo razodel, naj se, dozdej le na učence ki v Ljubljani gimnazijo obiskujejo, omejena Schellenburgova ustanova, razširi tudi na druge kranjske gimnazije in sploh na sinove kranjskih staršev, kjer koli hodijo v šolo. — Služba sekundara v bolnišnici ljubljanski je bila kirurgu K. Petemelu podeljena. — Od Hartingerjevih kmetijskih tabelj je deželni odbor naročil po dvojce od vsacega dosihmal na svetlo danega iztisa.

„Novice“.

— C. kr. centralna morska uradnija se bo popolnoma preinačila in nehala biti državna uradnija, kakor na pol pripoveduje „Tr. Ztg.“ imajo se na njenem mestu napraviti tri razločene uradnije, za avstrijsko-ilirsko, za ogrsko-hrvaško in — — — za dalmatinsko-Primorje. Dalmatince bo to gotovo posebno tolažilo, da jih pušča vlada tako samostojne, tretje v zvezi! Pa naj še kdo reče, da ni Avstrija v redu, če hoče, da se mu obesi pravda zavoljo kalenja javnega mira na vrat! Exempla non trahunt!

— Nova politična organizacija Štajerske namerva mesto dosedajnih 63 okrajnih uradov, 15 okrajnih glavarstev in sicer v Gradcu, Feldbachu, Hartbergu, Weitzu, Ščavnici, Lipnici, Bruku, Judenburgu, Muravi, Lietznu, Celji, Mariboru, Brežicah, Ptuji in Slovenskem Gradcu. Na želje Slovencev gledé zedinjenja v narodno celoto se nikač nič gledalo.

— Vladika g. Strossmayer je zopet daroval hrvaškim ljudskim šolam 11,000 gld. in za Bolgare, ki se v Zagrebu šolajo, 9000 gld.

— Ljudska veselica blizo Gorice je imela slab izid. Pri povratku v mesto so jeli nekteri vrelokrvneži klicati: „Evviva Italia“. Vsled tega je prišlo do tepeža in boja z noži, v katerem se jih je nekoliko ranilo.

— Sliši se glas iz Notranjskega, da je c. kr. planinska okrajna gosposka g. K. htela zapreti za to, ker je kmetom prigovarjal, naj vsled §. 19. državnih osnovnih postav zahtevajo rabo slovenskega jezika. Ker so te postavbe po Njih Veličanstvu potrjene in delovanje uradnij v tem smislu njihova dolžnost, vrh tega pa ima g. K. kot pobiratelj vžitnine svoje stalno stanovanje na Notranjskem, nikakor ne moremo verjeti, da bi to resnica bila, ako ni kaj drugega vmes, da se je kaj takega zgodilo. Želeti je, da dotična c. k. okrajna gosposka sama ne odlašá razjasniti to stvar, kateri se svet po pravici čudi.

— Štajerska kmetijska družba bo napravila letos v Šmarji v Murični dolini razstavo goveje živine. Lastnikom govedine naj bolj pripravne za plemo in domačo rabo se bodo dajale nagrade (premije). Razstava se prične 25. avgusta in je odločena za 26. avgusta ljudska veselica z semujem, godbo pod milim nebom, plesom, plezanjem in drugimi burkami.

— Iz vojaške granice se sliši žalostna pa gotova resnica, da je poslednja dva mesca okoli 10,000 ovac zavoljo pomanjkanja klaje pocepalo.

— Presvitla cesarska rodovina se je pomnožila za jedno princezijo ktero so Njih veličanstvo presv. cesarica 22. aprila ob 5. uri zjutraj srečno porodili.

— Včeraj se je vnel v Tekarjih blizo Celja hud ogenj. Pogorelo je več kot 10 hiš. Kako se je ogenj vnel, je še neznano.

— Sedajni deželnega glavarja namestnik v Istri, dež. poslanec dr. Fr. Vidulič, je imenovan za deželnega glavarja istrskega, in Jož. Parisini za njegovega namestnika.

— 18. aprila je umrl v Zadru znani nekdanji vojskovodja in predsednik senata črnogorskega, Gjorgje Petrovič v 68. letu svoje starosti.

— Ljubljanski „Sokol“ ima 27. t. m. ob 8. uri zvečer svoj občni zbor v sokolski telovadnici. Odbor razglašá razum imenika sledeči program:

1. Nagovor staroste in sporočilo o novih pravilih. 2. Sporočilo tajnikovo. 3. Sporočilo blagajnikovo. 4. Volitev staroste, namestnika in sedem odbornikov. 5. Predlogi dosedanjega odbora in sicer: a) o obleki, b) o vstopnini; c) o izletih; d) o zastopu Sokola pri velikem shodu slovanskih Sokolov v Pragi. 6. Nasveti posameznih udov.

Izpraznjene službe.

Služba kancelista v Ribnici na Kranjskem z letno plačo 450 gld. oziroma 367 gld. 50 kr.; treba je popolno znanje slovenščine; prošnja pri kresii v Novem mestu.

Služba poštarja v Grabštajnu na Koroškem, kjer se bode nova poštarja ustanovila; kavecija znaša 200 gld. letna navprečna 20 gld. in letna plača 80 gld.; prošnja do 28. t. m. pri poštnem ravnateljstvu v Gradcu.

Osem služeb proforsorskih in 1 ravnateljska v Feldkirchu na Vorarlberškem, kjer se bode z oktobrom gimnazija 2 reda z 8 razredi pričela; letna plača znaša 840 gld. oz. 945 gld., vsako 10. leto 105 gld. več; ravnatelj dobiva razum 945 gld. še 315 gld. priklade.

Služba adjunkta pri ravnateljstvu pomočne sl. dež. sodnije v Gradcu z letno plačo 630 gld. in oziroma na povikšanje 735 gld.

Služba profesorja filologije v Roveredi; letna plača 735 gld. s povikšanjem do 840 gld.; potrebno znanje laškega jezika.

Služba profesorja zgodovine i zemljopisja v Trientu z letno plačo 840 gld. oziroma 945 gld.

Srečkanje 22. t. m.

Dunaj: 73, 44, 14, 7, 66

Linc: 51, 78, 15, 88, 46